

Kraków – warto wiedzieć

Henryk Sienkiewicz – mniej znany

Gościem najbliższej Kawiarni Naukowej PAU będzie Halina Florkowska-Frančić, historyk, emerytowany profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się dziejami ruchów migracyjnych w XIX i XX w. oraz środowisk emigracyjnych i polonijnych, zwłaszcza w Europie Zachodniej, a także ich kontaktami z wychodźstwem zarobkowym w Ameryce. Jej ostatnio wydana książka to „*Die Freiheit ist eine grosse Sache*”. *Aktivitäten polnischer Patrioten in der Schweiz während des Ersten Weltkriegs* (Schwabe Verlag, Basel 2014). Obecnie pracuje nad historią Szwajcarii. Jest m.in. członkiem Komisji PAU do Badań Diaspory Polskiej.

Prof. Halina Florkowska-Frančić

władze różnych szczebli oraz miejscowa ludność. W 1970 r. przebywałam na rocznym stypendium na Uniwersytecie w Genewie. Wybór Genewy wynikał z faktu, że Uniwersytet Jagielloński miał wówczas umowę o wymianie bezpośredniej. Mogłam więc przebadać tę dokumentację dotyczącą poszczególnych osób i na jej podstawie, uzupełnionej oczywiście o inne źródła, napisać moją rozprawę doktorską, która pokazywała tę zbiorowość powstańców uchodźców politycznych – przez Szwajcarię przeszło łącznie 2150 powstańców.

– Tematem Pani pracy habilitacyjnej była działalność Agatona Gillera po Powstaniu Styczniowym... Skąd zainteresowanie tą postacią?

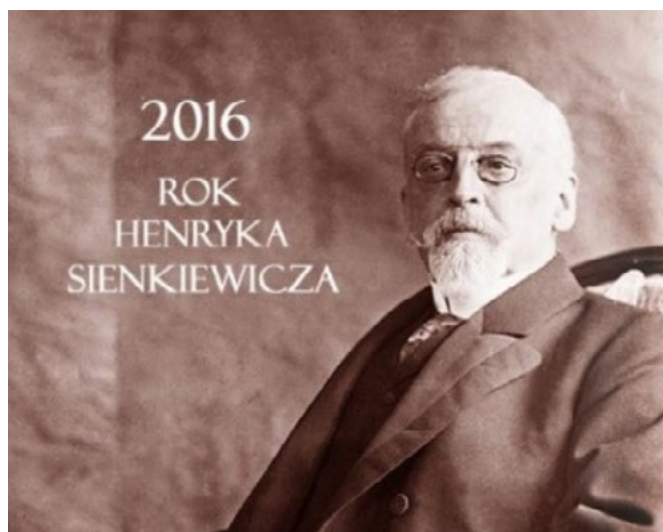
– Moja rozprawa habilitacyjna była poniekąd ciągiem dalszym pracy nad emigracją po klęsce Powstania 1863/64 r. Na jej temat wybrałam Agatona Gillera (1831–1887), zesłańca w latach 50. XIX w., a potem członka Rządu Narodowego w Powstaniu Styczniowym. Zdecydowałam się na „biografię cząstkową”, odnoszącą się do jego działań na emigracji w latach 1864–1879 w Zurychu i w Paryżu oraz w okresie 1878–1884 w Muzeum Polskim w szwajcarskim Rapperswilu. Wybrałam ten temat, gdyż, po pierwsze, był on słabo rozpoznany w historiografii. A po wtóre, napisanie całościowej biografii bohatera nie było wówczas wykonalne, ponieważ dostęp do materiałów archiwalnych był niemożliwy, przy czym chodzi zarówno o dokumenty odnoszące się do okresu zesłania na Syberii, jak i do jego pobytu w Galicji (archiwa

lwowskie). Nie udało mi się tam pojechać ani w latach 70. ani 80. Natomiast ujęcie „biografii pretekstowej” (przedstawienie b. szerokiego kontekstu działań bohatera) dało możliwość spojrzenia na postyczniową emigrację z różnych perspektyw, np. stosunku emigrantów politycznych w Europie do wychodźstwa za chlebem do Ameryki. Giller bowiem należał do „ojców założycieli” Związku Narodowego Polskiego, jednej z dwóch największych i dotąd istniejących organizacji Polonii amerykańskiej. To doprowadziło mnie później do przesłania innych związków emigrantów politycznych w Europie i emigrantów zarobkowych w USA aż do czasu I wojny światowej.

– Kolejnym etapem Pani prac badawczych stała się I wojna światowa.

– W tym przypadku skoncentrowałam się również na działaniach Polaków na terenie Szwajcarii. Było to oczywiście już kolejne pokolenie politycznych uchodźców. Polacy, pochodzący z różnych zaborów i należący do różnych orientacji politycznych, szybko dostrzegli, że na terenie neutralnego kraju, położonego między walczącymi blokami mocarstw, można będzie bez przeszkód prowadzić różne przedsięwzięcia na rzecz szeroko rozumianej sprawy polskiej. I dlatego na terenie Konfederacji ulokowali organizacje, które koordynowały działalność organizacji polskich i propolskich na całym świecie. Należały do nich prace w różnych obszarach. W działalności charytatywnej najważniejszy był Komitet Generalny Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce, który pod kierownictwem Henryka Sienkiewicza prowadził wielką akcję, zbierając fundusze na całym świecie i przesyłając pomoc na ziemię polską, wyniszczaną przez przesuwające się fronty.

Poświęciłam tym sprawom dwie książki i kilkanaście artykułów, po zbadaniu nie tylko archiwaliów zachowanych w zbiorach polskich i w Szwajcarii, ale także w Paryżu oraz w Wiedniu. Tu pomogło mi m.in. stypendium Fundacji z Brzezia Lanckorońskich.

Fot. stowarzyszenie.wspolnotapolska.org.pl

Kawiarnia Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności zaprasza na spotkanie 19 grudnia br. (poniedziałek) o godz. 18.15 do Dużej Sali Akademii przy ul. Sławkowskiej 17 w Krakowie. Prof. Halina Florkowska-Frančić przedstawi wykład pod tytułem *Henryk Sienkiewicz – mniej znany*.

MARIAN NOWY